TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2008. gada 25. septembrī *

Lieta C-453/07

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Verwaltungsgericht Giessen* [Gīsenes Administratīvā tiesa] (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2007. gada 24. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2007. gada 4. oktobrī, tiesvedībā

Hakan Er

pret

Wetteraukreis.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*], tiesneši U. Lehmuss [*U. Lõhmus*], H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*] un P. Linda [*P. Lindh*] (referente),

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerāladvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],
sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— H. Era [*Er*] vārdā — K. Mombergers [*Ch. Momberger*], *Rechtsanwalt*,

— *Wetteraukreis* vārdā — E. Meiss [*E. Meiss*], pārstāvis,

— Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*] un J. Mellers [*J. Möller*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — F. Kreišics [*V. Kreuschitz*] un Ž. Rozē [*G. Rozet*], pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Asociācijas Padomes 1980. gada 19. septembra Lēmuma Nr. 1/80 par asociācijas nodibināšanu (turpmāk tekstā — "Lēmums Nr. 1/80") 7. panta pirmās daļas otrā ievilkuma interpretāciju. Asociācijas padome tika izveidota saskaņā ar līgumu, ar ko nodibināta asociācija starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Turciju un ko 1963. gada 12. septembrī Ankarā parakstīja Turcijas Republika, no vienas puses, un EEK dalībvalstis un Kopiena, no otras puses, un kas Kopienas vārdā tika noslēgts, apstiprināts un ratificēts ar Padomes 1963. gada 23. decembra Lēmumu 64/732/EEK (OV 1964, 217, 3685. lpp.).

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp H. Eru, Turcijas pilsoni, un *Wetteraukreis* (Veteravas apgabals) par izraidīšanas no Vācijas teritorijas procesu.

Atbilstošās tiesību normas

3 Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

"Ievērojot 7. panta noteikumus par ģimenes locekļu brīvu pieeju darba tirgum, darba ņēmējam — Turcijas pilsonim, kurš ir likumīgi nodarbināts dalībvalsts darba tirgū:

— pēc viena likumīgi nostrādāta gada ir tiesības šajā dalībvalstī pagarināt darba atļauju pie tā paša darba devēja, ja tam ir brīva darba vieta;

— pēc trīs likumīgi nostrādātiem gadiem un ievērojot priekšroku, kas piešķirama darba ņēmējiem no Kopienas dalībvalstīm, ir tiesības šajā dalībvalstī pieņemt darba piedāvājumu līdzīgam darbam pie cita darba devēja pēc paša izvēles, ja šis piedāvājums izteikts normālos apstākļos un reģistrēts šīs dalībvalsts nodarbinātības dienestos;

— pēc četriem likumīgi nostrādātiem gadiem šajā dalībvalstī ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc paša izvēles."

4 Lēmuma Nr. 1/80 7. pantā ir noteikts:

"Dalībvalstī likumīgi nodarbināta darba ņēmēja — Turcijas pilsoņa ģimenes locekļiem, kuri saņēmuši atļauju viņam pievienoties:

— ir tiesības, ar nosacījumu, ka darba ņēmējiem no Kopienas dalībvalstīm tiek dota priekšroka, pieņemt jebkuru darba piedāvājumu, ja vien tie šajā valstī likumīgā kārtā ir nodzīvojuši vismaz trīs gadus;

— ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc to izvēles, ja vien tie šajā valstī likumīgā kārtā ir nodzīvojuši vismaz piecus gadus.

Darba ņēmēja — Turcijas pilsoņa bērni, kuri uzņemošajā valstī ieguvuši arodizglītību, neatkarīgi no viņu uzturēšanās ilguma šajā dalībvalstī, ar noteikumu, ka viens no vecākiem šajā dalībvalstī ir likumīgi nostrādājis vismaz trīs gadus, var pieņemt jebkuru darba piedāvājumu."

5 Atbilstoši šī paša lēmuma 14. panta 1. punktam:

"Šīs sadaļas noteikumi ir piemērojami, ievērojot ierobežojumus, kas pamatoti ar sabiedriskās kārtības, sabiedrības drošības un veselības aizsardzības apsvērumiem."

Pamata prāva un prejudiciālais jautājums

6 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka H. Ers ir dzimis Turcijā 1984. gada aprīlī. Pēc diviem gadiem 1986. gadā viņš pārcēlās pie sava Berlīnē dzīvojošā tēva, kurš bija likumīgi nodarbināts Vācijas Federatīvās Republikas darba tirgū, un dzīvoja kopā ar tēvu Vācijas teritorijā vismaz piecus gadus. Tēvs vēlāk atgriezās Turcijā bez savas ģimenes.

7 1998. gadā H. Ers lūdza izsniegt savu pirmo uzturēšanās atļauju, ko viņam piešķīra uz pusotru gadu. Šajā dokumentā bija izdarītas atzīmes: "mātei ir pastāvīgā uzturēšanās atļauja" un "tēvs ir iekļauts reģistrā Berlīnē".

8 2000. gadā, būdams 16 gadu vecumā, H. Ers pabeidza apmeklēt skolu, nesaņemot diplomu. Viņa uzturēšanās atļauja tika pagarināta līdz 2002. gada 21. martam.

9 2002. gadā H. Ers lūdza izsniegt otru uzturēšanās atļauju, ko viņam piešķīra līdz 2003. gada aprīlim, atbilstoši datumam, sākot ar kuru viņa māte viņu vairāk neuzturēja. Turpmāk H. Ers iesniedza lūgumu pagarināt viņa uzturēšanās atļauju, kuru, lai gan viņa situācijā bija notikušas izmaiņas, tas ir, ka viņa māte viņu vairāk neuzturēja un ka četrus mēnešu laikā viņam tika maksāti uzturlīdzekļi, viņam piešķīra uz gadu. Veteravas apgabala kompetentā ārvalstnieku iestāde (turpmāk tekstā — "Ārvalstnieku iestāde") tomēr lūdza H. Eram pielikt ievērojamas pūles, lai atrastu darbu.

10 H. Ers piedalījās kursā profesionālās izglītības un nodarbinātības iespēju uzlabošanai, bet to pārtrauca nepietiekamās piemērotības dēļ. Viena mēneša laikā viņš saņēma sociālo palīdzību un reģistrējās kā bezdarbnieks.

11 2004. gada septembrī H. Ers iesniedza jaunu pagarināšanas lūgumu.

12 Izskatot šo lūgumu, Ārvalstnieku iestāde vairākkārt veica sarunas ar H. Eru. Viņš norādīja, ka cenšoties atrast darbu, ka darbs viņam būšot pēc policijas izdota raksturojuma iesniegšanas un ka viņš atkārtoti kontaktēšoties ar Ārvalstnieku iestādi. Tomēr šie apgalvojumi faktiski netika īstenoti un H. Ers netika pieņemts darbā. 18 mēnešu laikā viņš saņēma bezdarbnieka pabalstu.

13 Ar 2005. gada 17. augusta lēmumu Ārvalstnieku iestāde H. Era 2004. gada septembrī iesniegto pagarināšanas lūgumu noraidīja un izdeva viņam rīkojumu noteiktā laikā izceļot no [Vācijas] teritorijas, draudot ar izraidīšanu uz Turciju.

14 Atbilstoši šim lēmumam uzturēšanās tiesību saskaņā ar Lēmuma Nr. 1/80 7. panta pirmo daļu iegūšanas priekšnoteikums ir tas, ka lūguma iesniegšanas brīdī ieinteresētā persona piedalās darba tirgū un paredzamā nākotnē tai ir reāla iespēja iegūt darbu. Ārvalstnieku iestāde uzskatīja, ka uzturēšanās tiesību ierobežošanu ar sešiem mēnešiem darba meklēšanai principā nevar apšaubīt.

15 2005. gada 9. septembrī H. Ers pret minēto lēmumu iesniedza sūdzību, par kuru lēmums līdz šim brīdim vēl nav pieņemts. Vienlaicīgi viņš iesniedza pieteikumu par pagaidu noregulējumu iesniedzējtiesā, kura ar 2006. gada 4. decembra rīkojumu noteica, ka sūdzībai ir atliekošā iedarbība.

16 Tiesvedībā par pagaidu noregulējumu H. Ers norādīja, ka viņš cenšas atrast darbu. Viņš iesniedza Frankfurtes pie Mainas Izglītības centra 2005. gada 20. decembra vēstuli, ar kuru viņš tika aicināts piedalīties darba meklēšanas palīdzības viena mēneša programmā. H. Ers šo programmu uzsāka, bet to pārtrauca tā iemesla dēļ, ka programma nebija atbilstoša viņas profilam. H. Era spēju novērtēšanas ziņojumā tika izdarīts secinājums, ka viņa piemērotības iespējas ir viduvējas, ka viņam piemīt ļoti maza izturība un viņš ir neprecīzs. Par lietderīgu tika atzīta tūlītējā iesaistīšana darba tirgū, jo papildu kvalifikācijas iegūšana esot pilnībā nevajadzīga. Tika uzskatīts, ka H. Ers ir piemērots vienkāršiem darbiem, kam piemīt atkārtošanās raksturs.

17 Turpmāk H. Ers tika nosūtīts uz iestādi, kas nodarbojas ar darba nodrošināšanu lidostā, paredzot mācību stadiju. Sakarā ar to, ka mācību norise kopš 2006. gada februāra bija pozitīva, bija paredzēts, ka H. Eru pieņems darbā Frankfurtes lidostā par bagāžas nosūtītāju.

18 Iesniedzējtiesa norāda, ka policijas izdotā raksturojuma neiesniegšanas dēļ H. Era kandidāta lieta paredzētajam darba devējam tomēr netika nosūtīta.

19 Bez vienas dienas darba H. Ers nemin nekādu citu dalību kādā darba meklēšanas palīdzības programmā vai atalgotā darbā.

20 Iesniedzējtiesa vēl atsaucas uz Federālās Darba aģentūras 2006. gada 18. augustā izdarītu atzīmi par sarunu ar H. Eru. Saskaņā ar šo atzīmi H. Ers neesot izrādījis nekādus centienus iesaistīties darbā, turklāt viņš esot stāstījis par problēmām ar parādiem un viņa māte vēloties, lai viņš atstāj ģimenes dzīves vietu.

21 Pēc tiesvedības par pagaidu noregulējumu pabeigšanas H. Ers 2007. gada 22. janvārī cēla prasību, saistībā ar kuru uzsākta pamata lieta. Viņš lūdz, lai Ārvalstnieku iestādei tiktu noteikts pienākums viņa uzturēšanās atļauju pagarināt tā iemesla dēļ, ka neatkarīgi no tā, vai viņš Vācijas teritorijā strādā vai meklē darbu, viņam ir Lēmuma Nr. 1/80 7. panta pirmajā daļā paredzētās tiesības.

22 Iesniedzējtiesas lēmumā ir minēts, ka pašlaik H. Ers sociālo palīdzību nesaņemot, bet, ņemot vērā atturēšanos uzsākt darbu, savu iztiku ilgākā laikposmā viņš varēšot nodrošināt tikai ar sociālo palīdzību.

23 Šajos apstākļos *Verwaltungsgericht Giessen* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

"Vai Turcijas pilsonis, kurš kā ģimenes loceklis saņēma atļauju pārcelties pie sava Vācijā dzīvojošā tēva, kas kā darba ņēmējs — Turcijas pilsonis bija likumīgi nodarbināts Vācijas Federatīvās Republikas darba tirgū, un kurš, pamatojoties uz piecu gadu likumīgu kopdzīvi ar tēvu, ir ieguvis tiesisko stāvokli atbilstoši Lēmuma Nr. 1/80 7. panta pirmās daļas otrajam ievilkumam, šo tiesisko stāvokli zaudē gadījumā, kad pēc skolas apmeklējuma beigām viņš vairāk nekā septiņus gadus nevienu brīdi nav strādājis, izņemot iespējamo vienas dienas darbu, turklāt pārtrauc visus valsts

piedāvātos veicinošos pasākumus darba meklēšanai un pats nopietni nenopūlas, lai iegūtu darbu, un tā vietā pārmaiņus dzīvo no valsts sociālās palīdzības maksājumiem, savas Vācijā dzīvojošās mātes pabalstiem un nezināmas izcelsmes līdzekļiem?"

Par prejudiciālo jautājumu

24 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Turcijas pilsonis, kam, pamatojoties uz Lēmuma Nr. 1/80 7. panta pirmās daļas otro ievilkumu, dalībvalstī ir tiesības uz brīvu pieeju jebkuram atalgotam darbam pēc tā izvēles, savas tiesības uzturēties šajā valstī un līdz ar to tiesības uz brīvu pieeju darbam zaudē tā iemesla dēļ, ka, sasniedzis 23 gadu vecumu, viņš kopš skolas apmeklējuma beigām 16 gadu vecumā nav strādājis atalgotu darbu un ir piedalījies darba meklēšanas palīdzības valsts programmās, tās tomēr pārtraucot pirms to beigām.

25 Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāatgādina, ka Lēmuma Nr. 1/80 7. panta pirmajai daļai dalībvalstīs ir tiešā iedarbība, no kā izriet, ka Turcijas pilsoņi, kas atbilst šīs normas nosacījumiem, var tieši izmantot ar šo normu piešķirtās tiesības. It īpaši, pamatojoties uz šis normas otro ievilkumu, tām uzņemošajā dalībvalstī ir tiesības uz brīvu pieeju jebkuram atalgotam darbam pēc to izvēles, ja vien tie šajā valstī likumīgā kārtā ir nodzīvojuši vismaz piecus gadus (skat. 1997. gada 17. aprīļa spriedumu lietā C-351/95 *Kadiman*, *Recueil*, I-2133. lpp., 27. un 28. punkts, kā arī 2007. gada 18. jūlija spriedumu lietā C-325/05 *Derin*, Krājums, I-6495. lpp., 47. punkts).

26 Tiesības, kas darba ņēmēja — Turcijas pilsoņa — bērnam ar šo normu ir piešķirtas attiecībā uz darbu attiecīgajā dalībvalstī, obligāti paredz ieinteresētās personas atbilstošu uzturēšanās tiesību esamību, jo pretējā gadījumā tiesībām uz pieeju darba tirgum un algota darba veikšanu tiktu atņemta jebkāda iedarbība (skat. it īpaši 2004. gada 11. novembra spriedumu lietā C-467/02 *Cetinkaya*, Krājums, I-10895. lpp., 31. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Derin*, 47. punkts).

27 Tiesa uzskatīja, ka, ja kompetentām valsts iestādēm būtu iespēja precīzi izteikto tiesību, kas iebraucējam — Turcijas pilsonim — tieši piešķirtas ar Lēmumu Nr. 1/80, piemērošanu pakļaut nosacījumiem vai kādā veidā ierobežot, beznosacījuma tiesībām veikt jebkuru atalgotu darbu pēc ieinteresētās personas izvēles tiktu atņemts jebkāds saturs (skat. 2000. gada 16. marta spriedumu lietā C-329/97 *Ergat*, *Recueil*, I-1487. lpp., 41. punkts).

28 No tā izriet, ka dalībvalstīm vairs nav tiesību pieņemt ar uzturēšanos saistītos noteikumus, ar kuriem tiesību, kas ar Lēmumu Nr. 1/80 ir tieši piešķirtas ieinteresētai personai, kura atbilst tajā paredzētajiem nosacījumiem un šī fakta dēļ tādējādi jau ir likumīgi integrēta uzņemošajā dalībvalstī, īstenošana būtu apdraudēta (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Ergat*, 42. punkts).

29 It īpaši svarīgi ir šādai personai piešķirtās uzturēšanās tiesības neatņemt tieši tad, kad, pamatojoties uz brīvu pieeju darbam pēc paša izvēles, tai ir iespēja pastāvīgi integrēties uzņemošajā dalībvalstī (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Ergat*, 43. punkts).

30 Tiesa ir pastāvīgi spriedusi, ka Lēmuma Nr. 1/80 7. panta pirmajā daļā noteiktās darba ņēmēja — Turcijas pilsoņa — ģimenes locekļu, kuri atbilst minētajā daļā norādītajiem nosacījumiem, tiesības var ierobežot tikai divos gadījumos, tas ir — vai nu gadījumā, ja iebraucēja no Turcijas klātbūtne uzņemošās dalībvalsts teritorijā viņa personīgas rīcības dēļ rada patiesu un nopietnu apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības drošībai vai veselībai minētā lēmuma 14. panta 1. punkta izpratnē, vai arī ja attiecīgā persona uz ilgāku laiku un bez pamatota iemesla ir atstājusi šīs valsts teritoriju (skat. iepriekš minētos spriedumus lietās *Ergat*, 45., 46. un 48. punkts; *Cetinkaya*, 36. un 38. punkts; *Derin*, 54. punkts; 2005. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-373/03 *Aydinli*, Krājums, I-6181. lpp., 27. punkts, 2006. gada 16. februāra spriedumu lietā C-502/04 *Torun*, Krājums, I-1563. lpp., 21. punkts, un 2007. gada 4. oktobra spriedumu lietā C-349/06 *Polat*, Krājums, I-8167. lpp., 21. punkts).

31 Tiesa no tā secināja, ka Turcijas pilsonim, kuram šādu tiesību esamība ir atzīta atbilstoši Lēmuma Nr. 1/80 7. pantam, tās nevar atņemt tādēļ, ka sakarā ar viņam

piespriesto vairāku gadu cietumsodu, nepiemērojot nosacītu atbrīvošanu, viņš nav bijis nodarbināts, ne arī tā iemesla dēļ, ka viņš nekad nav ieguvis darba un uzturēšanās tiesības, piemērojot šī lēmuma 6. panta 1. punktu. Tā nosprieda, ka atšķirībā no darba ņēmējiem — Turcijas pilsoņiem —, kuriem ir piemērojama pēdējā minētā norma, šī paša lēmuma 7. pantā minēto ģimenes locekļu statuss nav atkarīgs no algota darba veikšanas (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Derin*, 56. punkts).

32 Tātad apstāklis, ka ieinteresētā persona vairākus gadus nav bijusi iesaistīta darba tirgū, neatņem tai iespēju pamatoties uz Lēmuma Nr. 1/80 7. panta pirmās daļas otrajā ievilkumā paredzētajiem noteikumiem, lai lūgtu uzturēšanās tiesības uzņemošajā dalībvalstī (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Polat*, 21. punkts).

33 Šis apstāklis jo vairāk ir piemērojams tādam Turcijas pilsonim kā H. Ers, kas nav izstājies no darba tirgus. Apstāklis, ka, būdams 23 gadus vecs, viņš nekad nav strādājis atalgotu darbu, uzturēšanas tiesību piešķiršanai nav šķērslis.

34 Turcijas pilsonis, kas ģimenes apvienošanās ietvaros ir pievienojies saviem dalībvalstī [dzīvojošiem] vecākiem un ir dzīvojis kopā ar viņiem kopš divu gadu vecuma, atbilst Lēmuma Nr. 1/80 7. panta pirmās daļas otrā ievilkuma nosacījumiem. Ja, sasniedzot 23 gadu vecumu, viņš nekad nav strādājis atalgotu darbu, viņš tomēr savas uzturēšanās tiesības nezaudē. Tieši pretēji, ir būtiski viņam neatņemt šīs tiesības, bez kurām viņš nevarētu piekļūt šādam darbam un īstenot viņam ar šo normu piešķirtās tiesības, lai vairāk integrētos uzņemošajā dalībvalstī.

35 Tādējādi uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Turcijas pilsonis, kuram bērna vecumā tika atļauts iebraukt dalībvalsts teritorijā ģimenes apvienošanās ietvaros un kuram saskaņā ar Lēmuma Nr. 1/80 7. panta pirmās daļas otro ievilkumu ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc tā izvēles, no šīm tiesībām uz brīvu pieeju darbam izrietošās uzturēšanās tiesības šajā dalībvalstī nezaudē pat tad, ja, sasniedzot 23 gadu vecumu, viņš kopš skolas apmeklējuma beigām 16 gadu vecumā nav strādājis atalgotu

darbu un ir piedalījies darba meklēšanas palīdzības valsts programmās, tās tomēr pārtraucot pirms to beigām.

Par tiesāšanās izdevumiem

36 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Turcijas pilsonis, kuram bērna vecumā tika atļauts iebraukt dalībvalsts teritorijā ģimenes apvienošanās ietvaros un kuram saskaņā ar Asociācijas Padomes, kas tika izveidota saskaņā ar līgumu, ar ko nodibināta asociācija starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Turciju, 1980. gada 19. septembra Lēmuma Nr. 1/80 par asociācijas nodibināšanu 7. panta pirmās daļas otro ievilkumu ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc tā izvēles, no šīm tiesībām uz brīvu pieeju darbam izrietošās uzturēšanās tiesības šajā dalībvalstī nezaudē pat tad, ja, sasniedzot 23 gadu vecumu, viņš kopš skolas apmeklējuma beigām 16 gadu vecumā nav strādājis atalgotu darbu un ir piedalījies darba meklēšanas palīdzības valsts programmās, tās tomēr pārtraucot pirms to beigām.

[Paraksti]